

Justitie

De jeugdige in het jeugdstraf(proces)recht

1 februari 2008

Ministerie van Justitie

Directie Justitieel Jeugdbeleid

Schedeldoekshaven 100

Postbus 20301

2500 EH Den Haag

T 070 370 68 50

F 070 370 75 94

E voorlichting@minjus.nl

<http://www.justitie.nl>

Jeugdcriminaliteit

Jeugdcriminaliteit omvat alle strafbare gedragingen van jeugdigen. Eigenlijk is jeugdcriminaliteit een verzamelbegrip, omdat zeer uiteenlopende strafbare feiten eronder vallen. Niet alleen fietsendiefstal of vandalisme kan tot jeugdcriminaliteit gerekend worden, maar ook mishandeling of moord vallen hieronder indien deze feiten worden gepleegd door minderjarigen.

Jeugdstraf(proces)recht in de wet

Jeugdstrafrecht is wettelijk geregeld in Boek I, Titel VIII A, art. 77a – 77hh van het Wetboek van Strafrecht (Sr). Strafvordering betreffende minderjarigen is wettelijk geregeld in Boek IV, titel II, art. 486 – 505 van het Wetboek van Strafvordering (Sv).

Pedagogisch karakter

Het jeugdstrafrecht kent naast punitieve elementen ook opvoedkundige aspecten en is dus mede pedagogisch van aard. Wanneer een jeugdige in aanraking komt met politie en justitie, dwingt de pedagogische component van het jeugdstrafrecht de strafrechtelijke interventie in dienst te staan van de opvoeding van de jeugdige. Het pedagogisch karakter van het jeugdstrafrecht is juridisch verankerd in het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK).

Leeftijdsgrenzen

Niet iedere jeugdige die een strafbaar feit pleegt, kan volgens het jeugdstrafrecht vervolgd worden. De strafrechtelijke reactie op jeugdcriminaliteit kent namelijk leeftijdsgrenzen. Er is aan twee zijden een begrenzing.

Ondergrens

Indien de jeugdige ten tijde van het plegen van een strafbaar feit nog geen 12 jaar oud is, kan hij niet strafrechtelijk vervolgd worden. Ook al is het gepleegde strafbare feit nog zo ernstig, de wet belet dat er strafrechtelijk gereageerd wordt op deze groep (art. 486 Sv). Hoewel deze ondergrens absoluut is en strafrechtelijke vervolging van 12-minners niet mogelijk is, is er in de loop van de tijd wel een maatregel ontwikkeld van pedagogische aard. Deze maatregel wordt de STOP-reactie genoemd, is gericht op kind én ouders en is bedoeld ter preventie van verdere criminele gedragingen van de betreffende 12-minner.

Feiten en Achtergronden

Bovengrens

Naast de ondergrens kent het jeugdstrafrecht een bovengrens. Indien een jeugdige een strafbaar feit pleegt terwijl hij 18 jaar of ouder is, is in beginsel het strafrecht voor volwassenen van toepassing. De bovengrens is om twee redenen enigszins flexibel te noemen. Enerzijds kan voor jeugdigen die tijdens het begaan van een strafbaar feit 18 tot 21 jaar zijn, tóch het jeugdstrafrecht van toepassing zijn. De rechter kan daartoe beslissen indien hij daarvoor een grond vindt in de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder het feit is begaan (77c Sr). Anderzijds kan bij jeugdigen van 16 tot 18 jaar aanleiding zijn om het volwassenenstrafrecht toe te passen. De rechter kan daartoe beslissen indien hij daarvoor een grond vindt in de ernst van het begane feit, de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder het feit is begaan (77b Sr).

Jeugdstrafrechtketen

De jeugdige die een delict pleegt, krijgt bij het plegen van een strafbaar feit met uiteenlopende partijen te maken. Al deze partijen maken deel uit van de jeugdstrafrechtketen en dienen er gezamenlijk voor te zorgen dat een snelle en adequate reactie volgt.

Politie

De politie is de allereerste schakel in de jeugdstrafrechtketen. De politie spoort daders van strafbare feiten op en kan eventueel de zaak seponeren. In veel gevallen zal zij echter proces-verbaal opmaken. Na het opmaken van een proces-verbaal, heeft de politie drie mogelijkheden. Afhankelijk van de ernst van het gepleegde feit kan de politie de jeugdige ter voorkoming van verdere strafvervolgning naar een HALT-bureau verwijzen voor een korte werk- of leerproject. Ten tweede kan er een transactievoorstel worden gedaan. Als de jeugdige is aangehouden voor een ernstiger delict, zal de politie het opgemaakte proces-verbaal inzenden naar het Openbaar Ministerie, opdat de Officier van Justitie kan beslissen over de afhandeling van de zaak.

HALT-bureaus

De HALT-bureaus hebben tot taak HALT-afdoeningen en STOP-reacties te coördineren en uit te voeren en daarnaast onderdelen van het lokale preventiebeleid vorm te geven. Een HALT-afdoening lijkt op een taakstraf: voor een beperkt aantal uren moet gewerkt worden zonder dat men daarvoor betaald krijgt of er moet een excuusbrief geschreven worden. In juridisch opzicht is een HALT-afdoening echter geen straf, maar een voorwaardelijk politiesept. Dat wil zeggen dat een jongere vervolging kan voorkomen door de HALT-afdoening goed uit te voeren. Het proces-verbaal wordt dan niet aan het Openbaar Ministerie toegezonden.

Openbaar ministerie (OM)

Het OM is verantwoordelijk voor strafrechtelijke handhaving. Ten aanzien van minderjarigen (van 12 jaar en ouder) die zich aan strafbare feiten schuldig maken, heeft de jeugdofficier van justitie verschillende alternatieven. Zonder tussenkomst van de

kinderrechter kan deze een zaak zelf afdoen door te seponeren, hetgeen inhoudt dat er om uiteenlopende redenen geen vervolging plaatsvindt. Of hij kan een transactie aanbieden of een strafbeschikking uitvaardigen. Tot slot bestaat de mogelijkheid om de zaak bij de kinderrechter aan te brengen. Bij de kinderrechter doet hij bij zijn requisitoir een voorstel van hoe de zaak beoordeeld moet worden.

Raad voor de Kinderbescherming (RvdK)

Indien de politie een proces-verbaal heeft opgemaakt tegen een minderjarige, zal hij daarvan ook een melding doen aan de RvdK. Aangezien de RvdK tot taak heeft te adviseren in strafzaken tegen minderjarigen, zal deze bij melding een basisonderzoek verrichten om te bezien of er sprake is van onderliggende problematiek bij de jeugdige. Indien er sprake is van een in verzekeringstelling, biedt de RvdK bovendien nog vroeghulp aan. Daarnaast heeft de RvdK tot taak om de tenuitvoerlegging van taakstraffen voor te bereiden en te ondersteunen (art. 77o Sr). Tot slot voert de RvdK de casusregie in strafzaken tegen minderjarigen. Hierdoor wordt zicht gehouden op het verloop van alle individuele gevallen.

Zittende Magistratuur (ZM)

- Rechter-Commissaris: Indien van toepassing, wordt de jeugdige binnen drie dagen en vijftien uur vanaf het tijdstip van aanhouding voorgeleid aan de Rechter-Commissaris (RC). Deze toetst de rechtmatigheid van de in verzekeringstelling (art. 59a lid 1 Sv) en kan de voorlopige hechtenis, al dan niet onder voorwaarden, schorsen (art. 80 Sv). Op vordering van de Officier van Justitie, kan de RC in specifieke gevallen een bevel tot bewaring van de verdachte verlenen (art. 63 Sv). De RC is bij de voorgeleiding afhankelijk van adviezen van de Raad voor de Kinderbescherming of, indien reeds betrokken, de Jeugdreclassering en gezinsvoogd.
- Kinderrechter: De kinderrechter is verantwoordelijk voor de waarheidsvinding – heeft de jeugdige het feit waarvan hij wordt verdacht begaan? – en beoordeelt de strafwaardigheid van het gedrag van de jeugdige. De kinderrechter spreekt het vonnis uit na het requisitoir van de Officier van Justitie en het standpunt van de verdachte en zijn raadsman. Daarbij kan hij zich onder meer laten adviseren door de Raad voor de Kinderbescherming en het Nederlands Instituut voor Forensische Psychiatrie en Psychologie (NIFP). Indien reeds betrokken vanaf de schorsing van de voorlopige hechtenis, geeft de Jeugdreclassering tevens een advies.

Jeugdreclassering (JR)

De Jeugdreclassering maakt onderdeel uit van het Bureau Jeugdzorg. De Jeugdreclassering biedt begeleiding en ondersteuning aan jeugdigen in het kader van een strafrechtelijke reactie op een strafbare gedraging. Jeugdreclasseringsbegeleiding kan in diverse fasen van strafvervolgning worden opgelegd als bijzondere voorwaarde. De begeleiding kan plaatsvinden bij: schorsing van de voorlopige hechtenis, voorwaardelijk sepot, voorwaardelijke invrijheidsstelling en voorwaardelijke

veroordeling. Ook verleent de Jeugdreclassering ondersteuning bij de tenuitvoerlegging van de maatregel betreffende het gedrag van de jeugdige (artikel 77w lid 7 Sr).

Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI)

De intramurale tenuitvoerlegging van vrijheidsbenemende straffen en maatregelen en de tenuitvoerlegging van voorlopige hechtenis bij jeugdigen is belegd bij DJI en vindt plaats in justitiële jeugdinrichtingen.

Justitieel Casus Overleg (JCO)-jeugd

In het Justitieel Casus Overleg-jeugd worden individuele zaken besproken van jongeren tussen de 12 en 18 jaar die met de politie in aanraking zijn gekomen en waarbij het proces-verbaal is ingestuurd naar het OM.

Het (JCO-jeugd) is in mei 2003 ingevoerd in alle arrondissementen. Het JCO vindt onder leiding van het OM plaats. Naast het OM nemen vertegenwoordigers van de politie, de RvdK en Bureau Jeugdzorg deel aan het overleg. In veel arrondissementen zijn echter meer deelnemers vertegenwoordigd, zoals bijvoorbeeld HALT en Jeugdreclassering.

Voorkoming van (verdere) strafvervolgning

Politiesepot

In gevallen waarbij de politie de zaak niet zeer ernstig beschouwt, wordt de jeugdige slechts toegesproken en worden de ouders ingelicht over de strafbare gedraging van hun kind. In zulke gevallen zal de politie geen proces-verbaal opmaken en volstaan met een aantekening over de zaak.

HALT

De politie kan, na verkregen toestemming door de Officier van Justitie, aan de verdachte voorstellen deel te nemen aan een HALT-project, voor maximaal 20 uur, ter voorkoming van inzending van het proces-verbaal aan de Officier van Justitie (art. 77e Sr).

Transactie

De Officier van Justitie kan voor de aanvang van de terechtzitting een of meer voorwaarden stellen ter voorkoming van de strafvervolgning wegens misdrijven, met uitzondering van die waarop naar de wettelijke omschrijving gevangenisstraf is gesteld van meer dan zes jaar, en wegens overtreding. Door voldoening aan die voorwaarden vervalt het recht tot strafvordering (art. 74 Sr).

Strafbeschikking door het OM

De strafbeschikking strekt niet ter voorkoming van vervolging, zoals bij de transactie het geval is, maar is een afdoeningsvorm waarin het OM de zaak kan vervolgen en bestraffen.

Daarmee komt de strafbeschikking, wat haar karakter betreft, meer overeen met een rechterlijke veroordeling. Als degene aan wie een strafbeschikking is uitgevaardigd - die

ter onderscheid van een veroordeelde als 'bestrafte' wordt aangeduid - het niet met de beschikking eens is, kan hij bij het OM verzet instellen. Hierdoor komt de zaak alsnog bij de rechter terecht, die de zaak in volle omvang beoordeelt.

Een strafbeschikking kan uit verschillende straffen, maatregelen en aanwijzingen bestaan. Zoals: een geldboete, taakstraf, ontzegging van de bevoegdheid motorrijtuigen te besturen, een schadevergoedingsmaatregel ten behoeve van het slachtoffer en een gedragsaanwijzing zoals een stadionverbod. In een strafbeschikking kan de Officier van Justitie tevens de aanwijzing geven dat de verdachte zich gedurende maximaal zes maanden aan de aanwijzingen van Jeugdreclassering zal houden. In een strafbeschikking aan een minderjarige kan een taakstraf worden opgelegd voor ten hoogste 60 uur, te verrichten binnen een termijn van ten hoogste drie maanden (art. 77f Sr).

Voorlopige hechtenis

Wanneer de Officier van Justitie van mening is dat een verdachte langer moet worden vastgehouden, zal hij de Rechter-Commissaris vragen om een 'bevel tot bewaring' af te geven. Wanneer de Rechter-Commissaris het verzoek van de Officier toewijst dan geeft hij een bevel tot bewaring. Dit is het begin van een voorlopige hechtenis. Het doel van de voorlopige hechtenis is het voorkomen van recidive gedurende de fase van de voorlopige hechtenis, dus tot aan de zitting. Voorlopige hechtenis is alleen mogelijk wanneer er dringende redenen zijn en/of er bestaan tegen de verdachte zwaarwegende bezwaren (art. 67 lid 1 sub b Sv).

Nachtdetentie

Nachtdetentie is een bijzondere vorm van voorlopige hechtenis voor minderjarigen, waarbij de jongere overdag naar school of werk gaat en 's avonds en in het weekend vast zit in een opvanginrichting. Het doel van nachtdetentie is het beperken van de schadelijke effecten van voorlopige hechtenis en het behouden c.q. versterken van de positieve banden met de samenleving. De minderjarige jongeren kunnen alleen in aanmerking komen voor nachtdetentie, wanneer zij aan een aantal voorwaarden voldoen. 1) Er moet sprake zijn van een zinvolle, gestructureerde dagbesteding (school, werk of een instelling voor dagbehandeling en eventueel in combinatie). 2) De dagbesteding moet in de buurt van de opvanginrichting gelegen zijn (in verband met dagelijks vervoer). 3) De jongere moet, ter waarborging van de ongestoorde uitvoering van de voorlopige hechtenis, een contract ondertekenen waarin hij verklaart akkoord te gaan met de voorwaarden.

Schorsing van de voorlopige hechtenis

Indien de kinderrechter de voorlopige hechtenis van de minderjarige verdachte beveelt, gaat hij na of de tenuitvoerlegging van dit bevel, hetzij onmiddellijk, hetzij na een bepaald tijdsverloop, kan worden geschorst (493 Sv). Schorsing van de voorlopige hechtenis vindt steeds plaats onder de algemene voorwaarden genoemd in artikel 80 Sv. De kinderrechter kan, na advies te hebben ingewonnen van de Raad voor de

Kinderbescherming, ook bijzondere voorwaarden aan de schorsing verbinden (art. 493 Sv). Deze bijzondere voorwaarden zijn bij algemene maatregel van bestuur geëxpliciteerd. Gezien het feit dat de minderjarige nog niet veroordeeld is, hij zit immers in de fase van voorlopige hechtenis, blijft een vermoeden van onschuld gelden. Dit beperkt de zwaarte van de bijzondere voorwaarden en brengt bovendien met zich mee dat de instemming van de verdachte steeds vereist is. De toepassing van leerprojecten is mogelijk, maar dit moet beperkt blijven tot lichte projecten en ze mogen geen bestraffende elementen bevatten.

Straffen en maatregelen

Strafbare feiten zijn te verdelen in overtredingen en misdrijven. Bij overtredingen geldt als hoofdstraf de geldboete of de taakstraf. Bij misdrijven bestaat ook de mogelijkheid tot vrijheidsbeneming (art. 77h Sr).

Straffen

De hoofdstraffen zijn: geldboete, taakstraf en jeugddetentie. De bijkomende straffen zijn: verbeurdverklaring, ontzegging van de bevoegdheid motorrijtuigen te besturen (art. 77h Sr). De jeugddetentie, geldboete en taakstraf kunnen geheel of gedeeltelijk voorwaardelijk worden opgelegd (art. 77x Sr). In geval van een voorwaardelijke veroordeling stelt de rechter een proeftijd vast, deze kan ten hoogste twee jaar bedragen (art. 77y lid 1 Sr). Aan de voorwaardelijke veroordeling zijn algemene en soms ook bijzondere voorwaarden verbonden. De algemene voorwaarde is dat de minderjarige zich gedurende de proeftijd niet schuldig maakt aan het plegen van strafbare feiten. De bijzondere voorwaarden kunnen worden aangepast aan de situatie van de minderjarige.

Geldboete

De geldboete is een hoofdstraf en bestaat uit ten minste € 3,- en ten hoogste € 3350,- (art. 77l Sr).

Taakstraf (rechtersmodel)

De taakstraf is een zelfstandige hoofdstraf en bestaat veelal uit een werk- of leerstraf of een combinatie van beide (art. 77m Sr). Het maximaal op te leggen aantal uren bedraagt 200 uur. Besluit de rechter tot een combinatie van een leer- en een werkstraf, dan is de maximale duur 240 uur.

Jeugddetentie

De jeugddetentie is een hoofdstraf. De maximale duur van jeugddetentie voor jeugdigen die ten tijde van het begane feit jonger dan zestien jaar zijn, is 12 maanden. Voor jeugdigen die ten tijde van het plegen van het delict zestien jaar zijn, ligt de grens op 24 maanden (art. 77i Sr).

Bijkomende straffen

Verbeurdverklaring en ontzegging van de bevoegdheid motorrijtuigen te besturen kunnen ook als afzonderlijke straf gelden bij een schuldigverklaring zonder dat een hoofdstraf is opgelegd.

Maatregelen

De maatregelen zijn: Plaatsing in een Inrichting voor Jeugdigen (PIJ), Gedragsbeïnvloedende maatregel, onttrekking aan het verkeer, ontneming wederrechtelijk verkregen voordeel en schadevergoeding (art. 77h Sr).

PIJ

Een jeugdige kan in een inrichting geplaatst worden voor misdrijven waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten indien de veiligheid van personen of goederen dit eist en de maatregel in het belang is van de verdere ontwikkeling van de verdachte (art. 77s Sr). De maatregel wordt voor 2 jaar opgelegd. In geval van geweld kan deze worden verlengd tot maximaal 4 jaar. Indien tevens sprake is van een gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke stoornis van de geestvermogens kan de duur tot maximaal 6 jaar worden verlengd.

Gedragsbeïnvloedende maatregel

De gedragsbeïnvloedende maatregel is een nieuwe maatregel die sinds 1 februari 2008 aan jeugdigen opgelegd kan worden. De maatregel voorziet in een vorm van vrijheidsbeperking, heeft een duur van minimaal 6 maanden en maximaal 1 jaar en is eenmaal te verlengen met dezelfde termijn als waarvoor deze werd opgelegd. Deze maatregel is in het bijzonder bedoeld voor jeugdigen voor wie een gedragsbeïnvloedende aanpak in het kader van bijzondere voorwaarden bij een voorwaardelijke sanctie te licht wordt bevonden en de maatregel van de Plaatsing in een Inrichting voor Jeugdigen (PIJ) te zwaar.

Onttrekking aan het verkeer

Deze maatregel houdt in dat zaken die aan de verdachte toebehoren of tijdens het opsporingsonderzoek bij hem in beslag zijn genomen, aan hem onttrokken worden. Dat gebeurt vaak bij voorwerpen waarvan 'het ongecontroleerde bezit ervan in strijd is met de wet of met het algemeen belang'.

Ontneming wederrechtelijk verkregen voordeel

Het komt voor dat een jeugdige bepaalde zaken onder zich heeft waarvan vermoed wordt dat dit van diefstal of criminele activiteiten afkomstig of gefinancierd is. In zulke gevallen mogen de zaken ontnomen worden. Dit is ook mogelijk bij vrijspraak of ontslag van rechtsvervolging.

Schadevergoeding

Indien de jeugdige verdachte ouder is dan 13 jaar, kan de schadevergoeding als maatregel worden opgelegd als de verdachte aansprakelijk is voor de schade.

Vervangende jeugddetentie of hechtenis

Wanneer de tot een taakstraf veroordeelde minderjarige de taakstraf niet of niet naar behoren uitvoert, kan het Openbaar Ministerie de tenuitvoerlegging van de vervangende jeugddetentie bevelen (art. 77p Sr). Bij gevallen waarin een geldboete is opgelegd en deze niet (volledig) betaald is of zal worden, kan de kinderrechter bevelen dat vervangende jeugddetentie zal worden toegepast. Wel kan de veroordeelde vragen de jeugddetentie te vervangen met een taakstraf (art. 77l Sr). Sinds kort kan vervangende jeugddetentie automatisch worden omgezet naar vervangende hechtenis indien de tenuitvoerlegging na het 18e jaar plaatsvindt. De tenuitvoerlegging zal dan in een penitentiaire inrichting plaatsvinden. De automatische omzetting vindt niet plaats als de kinderrechter bij oplegging van de straf anders heeft bepaald.

De STOP-reactie voor twaalf-minners

De STOP-reactie kan ouders van kinderen beneden de leeftijd van 12 jaar (op vrijwillige basis) behulpzaam zijn bij corrigerend optreden jegens de jeugdige en maakt kinderen duidelijk dat crimineel gedrag ontoelaatbaar is. De STOP-reactie wordt gecoördineerd en uitgevoerd door HALT-bureaus. De inhoud van de STOP-reactie heeft een pedagogische strekking - bijvoorbeeld het schrijven van een brief waarin excuses worden aangeboden - en heeft een duur van maximaal 10 uur.

Alleen kinderen die lichte delicten hebben gepleegd, komen voor de STOP-reactie in aanmerking.

In geval van ernstiger problematiek zal geen aanbod tot deelname aan de STOP-reactie worden gedaan, maar wordt de zaak gemeld bij Bureau Jeugdzorg. Bureau Jeugdzorg kan verwijzen naar een instelling voor jeugdzorg, maar kan ook besluiten de Raad voor de Kinderbescherming in te schakelen. In dit laatste geval zal de Raad een nader onderzoek instellen. De STOP-reactie blijft ook achterwege als het zwaardere feiten betreft of als er sprake is van herhaling van het delictgedrag. Ook in die gevallen vindt melding bij het Bureau Jeugdzorg plaats.

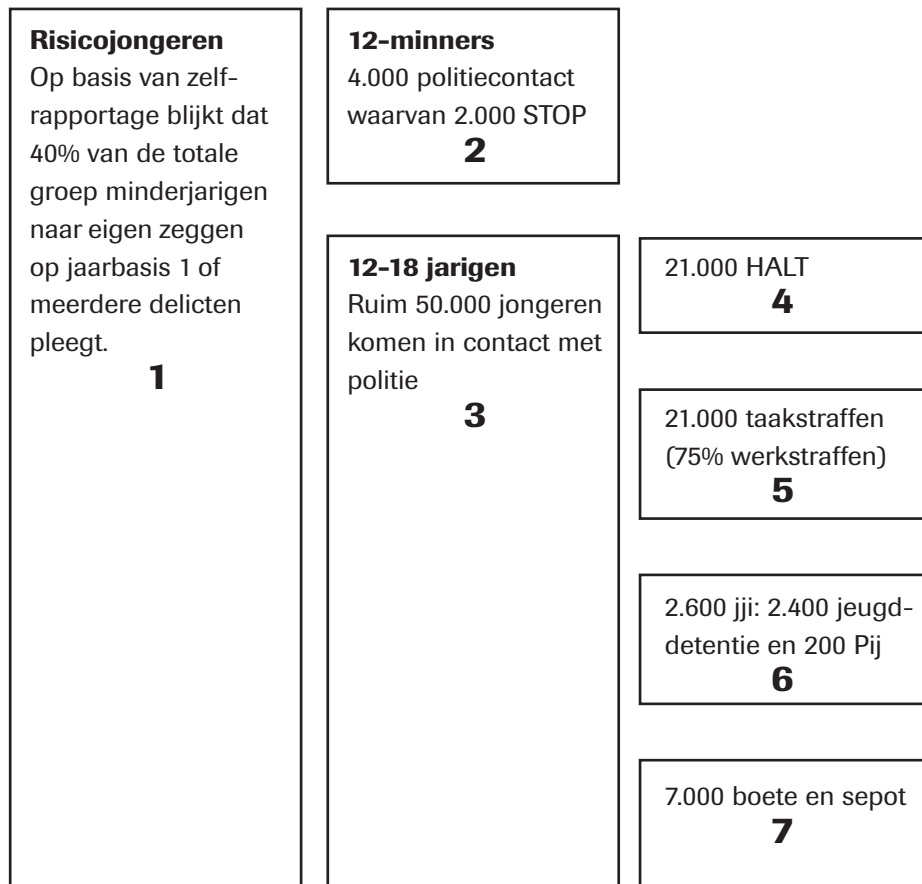
Ontwikkelingen

Op dit moment wordt gezorgd voor adequate registratie én screening van 12-minners die een delict hebben gepleegd. Met deze registratie wordt beoogd beter inzicht te krijgen in de omvang van de groep en sneller gerichte begeleiding te kunnen realiseren. Tegelijkertijd wordt een signaleringsinstrument ontwikkeld. Indien bij signalering blijkt dat er sprake is van serieuze risicofactoren, zal doorverwijzing plaatsvinden naar het Bureau Jeugdzorg.

Jeugdcriminaliteit in cijfers

In schema 1 is het aantal jongeren weergegeven dat in 2004 met politie en Justitie in aanraking komt. Er is onderscheid gemaakt tussen 12-18 jarigen en de zogeheten 12-minners, waarbij per sanctie het aantal jongeren wordt genoemd. Er is daarbij niet inzichtelijk gemaakt welke sancties (gedeeltelijk) voorwaardelijk zijn opgelegd.

Schema 1

Bron: Nieuwe Aanpak Jeugdcriminaliteit, Ministerie van Justitie, DJJ, 2007

Toelichting bij schema:

Blok 1: Op basis van zelfrapportage – jongeren rapporteren zelf gegevens over hun delictgedrag – blijkt dat 40% van het totaal aantal jongeren naar eigen zeggen weleens delicten pleegt.

Blok 2 en 3: De groep 12-minners die met de politie in aanraking komt, bedraagt 4.000. Bij de helft van deze kinderen wordt de vrijwillige STOP-reactie aangeboden en toegepast. De groep 12-18 jarigen die met politie in aanraking komt, bedraagt ruim 50.000.

Blok 4, 5, 6 en 7: Van de 50.000 jongeren die in de leeftijd van 12-18 jaar met politie in aanraking komen, zijn er ongeveer 20.000 die een Halt-afdoening uitvoeren. Even zoveel jongeren krijgen een taakstraf opgelegd. Het aantal jongeren dat in een justitiële jeugdinstelling (jji) verblijft, is 2.600. Hiervan heeft het merendeel, namelijk 2.400 jongeren, jeugddetentie opgelegd gekregen. Deze verblijven daar echter vaak ook (tijdelijk) tijdens de fase van voorlopige hechtenis. De overige 200 jongeren die in een jji verblijven, zijn daar op basis van een PIJ-maatregel geplaatst. Van de in totaal 50.000 12-18 jarigen die met Justitie in aanraking komen, zijn er ten slotte nog 7.000 jongeren die ofwel een boete krijgen ofwel hun zaak door het OM geseponneerd zien.

Relevante websites

- www.politie.nl
- www.halt.nl
- www.kinderbescherming.nl
- www.om.nl
- www.rechtspraak.nl
- www.dji.nl
- www.bureaujeugdzorg.info
- www.wetten.overheid.nl

Speciale jongerensites

- www.wijzerinrecht.nl
- www.dejeugdinrichting.nl
- www.vetverkeerd.nl